

Huvudman

Bodens kommun
kommunen@boden.se

Beslut

Datum 2025-02-17

Dnr SI 2023:7199

Sida 1 (12)

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Älvskolan i Bodens kommun; nu fråga om uppföljning av beslut den 17 maj 2024

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Bodens kommun att **senast den 19 juni 2025** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende bristerna som anges nedan i punkterna 1–2. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Bodens kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Bodens kommun ska vidta följande åtgärder

Beslut om betyg

1. Se till att beslut om betyg, när undervisningen bedrivs av en eller flera lärare som inte är legitimerade, fattas tillsammans med en lärare som är legitimerad. Kan dessa inte enas ska betyget beslutas av den legitimerade läraren under förutsättning att han eller hon är behörig att undervisa i det ämne som betyget avser. I annat fall ska betyget beslutas av rektorn. Det ovensagda gäller inte om kompletterande bestämmelser i skolförordningen är tillämpliga. (3 kap. 16 § skollagen och 6 kap. 3–6 §§ skolförordningen).

Fjärrundervisning i moderna språk

2. Se till att det är en legitimerad och behörig lärare som ansvarar för fjärrundervisning i moderna språk (spanska) inom ramen för språkval. Huvudmannen ska i samband med redovisningen av

vidtagna åtgärder inkomma med uppgift om vilken lärare som ansvarar och bedriver undervisning samt underlag som styrker lärarens legitimation och behörighet. (21 kap. 2 §, 21 kap. 11 § och 2 kap. 13 § skollagen).

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i den del det avser extra studietid, särskilt stöd, skriftliga rutiner för hantering av omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning, garantin för tidiga stödinsatser samt skyldighet att anmäla uppgifter om kränkande behandling.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se, eller via post till Skolinspektionen, Box 3177, 903 04 Umeå. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr 2023:7199) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har våren 2024 genomfört en tillsyn av Älvskolan i Bodens kommun.

Skolinspektionen har den 17 maj 2024 beslutat att förelägga Bodens kommun att senast den 31 oktober 2024 vidta åtgärder för att avhjälpa brister rörande fjärrundervisning i moderna språk samt särskilt stöd. Vidare har Skolinspektionen tilldelat Bodens kommun en anmärkning rörande skriftliga rutiner för hantering av omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning, betygssättning och dokumentation av betyg, extra studietid, garantin för tidiga stödinsatser samt skyldighet att anmäla kränkande behandling.

Bodens kommun har den 25 oktober 2024 inkommit med en redovisning av vidtagna åtgärder med anledning av föreläggandet och anmärkningen. Skolinspektionen har även inhämtat kompletterande dokumentation från huvudmannen samt genomfört en intervju med rektorn.

Skolinspektionen har i nu aktuellt ärende tagit ställning till om Bodens kommun har följt föreläggandet och vidtagit åtgärder med anledning av anmärkningen samt om påtalade brister har avhjälpats.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen)

Föreläggande

Betygsättning och dokumentation av betyg

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I samband med tillsynen konstaterade Skolinspektionen att det inte varit undervisande lärare som beslutat om betyg i ämnena språkval spanska och bild samt att inte varje betyg daterats och signerats i betygs katalogen.

Rektorn har uppgett i huvudsak följande i denna del.

Undervisande lärare i spanska har satt betyg och signerat betygs katalogen för höstterminen 2024. I bild är det en annan lärare som undervisar jämfört med föregående termin. Numera är det en legitimerad lärare som undervisar i ämnet. På grund av personliga skäl har läraren i bild inte kunnat signera betygs katalogen för höstterminen 2024. I stället har rektorn signerat betygen i ämnet bild i betygs katalogen. Läraren var dock den som beslutade om betygen.

Huvudmannen har i yttrande till Skolinspektionen anfört att läraren i språkval spanska inte är legitimerad.

Av ingiven betygs katalog för höstterminen 2024 framgår att verksamhetens rektor signerat betygs katalogen i ämnet bild. I ämnet språkval spanska framgår att två personer signerat betygs katalogen, undervisande lärare och verksamhetens rektor. Enligt uppgift från huvudmannen ingår ingen undervisning i rektorns tjänst.

Betygskatalogen förs på papper med en sida för respektive klass och ämne. Längst ner på sidan har betygssättande lärare signerat och daterat betygen.

Rättslig reglering

Rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar (3 kap. 14 § skollagen).

Betyg ska beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas. Om läraren eller lärarna inte är legitimerade ska beslutet fattas tillsammans med en lärare som är legitimerad. Kan dessa inte enas ska betyget beslutas av den legitimerade läraren under förutsättning att han eller hon är behörig att undervisa i det ämne som betyget avser. I annat fall ska betyget beslutas av rektorn (3 kap. 16 § skollagen).

I 6 kap. 3–6 §§ skolförordningen finns kompletterande bestämmelser till 3 kap. 16 § skollagen om vem som ska besluta om betyg.

Beslut om betyg ska dokumenteras i en betygskatalog. Rektorn ansvarar för att betygskatalogen förs (6 kap. 10 § skolförordningen).

Enligt Skolverkets föreskrifter om betygskatalog (2011:123) ska betygskatalogen utformas så att den skyddas mot förlust och olovlig ändring samt så att dokumentets äkthet över tiden kan säkerställas (3 §). Skolenheten ska ha rutiner för att säkerställa att samtliga beslut om betyg i betygskatalogen har fattats av den eller de som enligt 3 kap. 16 § skollagen ska besluta om betyg (4 §). Betygskatalogen ska föras löpande. Betygskatalogen får föras på papper eller elektroniskt (5 §). Beslut om betyg ska föras in i betygskatalogen dels i slutet av varje termin då betyg ska beslutas, dels i anslutning till att ett ämne har avslutats (6 §). Den eller de som beslutar om ett betyg ska datera uppgiften i betygskatalogen och förse uppgiften med sin egenhändiga signatur. Om betygskatalogen förs elektroniskt får uppgiften i stället skrivas under elektroniskt (7 §).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det är en brist att undervisande lärare i bild inte har signerat uppgifterna om betyg i betygskatalogen. I stället har rektorn signerat i betygskatalogen. Enligt gällande rätt är det läraren som ansvarat för undervisningen som också är den som ska fatta beslut om betygen och dokumenterar detta genom sin signatur i betygskatalogen.

Vidare har det framkommit att undervisande lärare i ämnet språkval beslutat om betyg och signerat betygskatalogen tillsammans med rektorn. Eftersom läraren i språkval saknar legitimation ska signeringen ske tillsammans med en legitimerad lärare. Att detta i stället gjorts tillsammans med verksamhetens rektor är således en brist.

Utifrån ingiven betygskatalog kan Skolinspektionen konstatera att det fortfarande är en brist att inte varje betyg i betygskatalogen är signerat och daterat. Då varje enskilt betyg är ett beslut ska det vid varje betyg finnas en egenhändig signatur med datering. Skolverket har dock meddelat att myndigheten har för avsikt att se över föreskrifterna om betygskatalog och behov av ytterligare stöd när det gäller vilka krav som ställs på signering av betyg i betygskatalogen. Skolinspektionen vidtar därför ingen åtgärd i denna del.

Fjärrundervisning i moderna språk, spanska

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I Skolinspektionens tidigare beslut konstaterades brister inom detta område eftersom fjärrundervisningen bedrevs av utförare som inte var huvudman inom skolväsendet samt att undervisande lärare saknade legitimation och behörighet att undervisa i ämnet. Det saknades även handledare i undervisningslokalen.

Huvudmannen har i denna del redovisat i huvudsak följande.

Fjärrundervisning i ämnet moderna språk, spanska, av extern part har upphört. Från och med höstterminen 2024 får eleverna undervisning i ämnet moderna språk, spanska inom ramen för språkval av lärare anställd av Bodens kommun. Undervisningen sker i hybridform, det vill säga delvis via fjärrundervisning och delvis på plats. En handledare finns på plats i klassrummet vid fjärrundervisning. Läraren som undervisar saknar legitimation.

Rättslig reglering

Fjärrundervisning får endast utföras av huvudmän inom skolväsendet (21 kap. 9 och 10 §§ skollagen). I 23 kap. skollagen finns bestämmelser om när fjärrundervisning får överlämnas på entreprenad till en annan huvudman inom skolväsendet.

I 2 kap. skollagen finns bestämmelser om lärare och vilka som får undervisa inom skolväsendet. Huvudregeln är att endast den som har legitimation som lärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen (2 kap. 13 § skollagen).

I 21 kap. 11 § skollagen anges de krav som ställs på fjärrlärare. Bestämmelsen innebär att den som uppfyller kraven i 2 kap. 13 § eller i 2 kap. 16–17 §§ skollagen får bedriva fjärrundervisning. Undantagen i 2 kap. 18 § är dock inte tillämpliga.

Vid fjärrundervisning ska det finnas en handledare. I grundskolan ska handledaren finnas närvarande där eleverna befinner sig. Handledaren ska vara en för detta ändamål lämplig person (21 kap. 13 § skollagen).

Huvudmannen ska dokumentera ett beslut om att använda fjärrundervisning och anmäla beslutet till statens skolinspektion (5 a kap. 5 och 6 §§ skolförordningen).

Skolinspektionens bedömning

Av utredningen framkommer att Bodens kommun är den som bedriver fjärrundervisningen i det aktuella ämnet. Vidare framkommer att en handledare finns på plats när fjärrundervisning bedrivs. Skolinspektionen bedömer att huvudmannen vidtagit åtgärder och avhjälpt bristerna i dessa delar.

Utredningen visar dock att det alltså är en obehörig lärare som undervisar i ämnet både när undervisningen bedrivs som fjärrundervisning och som närundervisning i klassrummet. När det gäller fjärrundervisning är utgångspunkten att den ska bedrivas av en legitimerad och behörig lärare. Till skillnad från närundervisning saknas undantagsregler avseende legitimation och behörighet när det avser fjärrundervisning i språkval i grundskolan. Skolinspektionen bedömer därmed att huvudmannen inte kommit till rätta med bristen i denna del.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Bodens kommuns verksamhet vid Älvsolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller bristerna avseende behörig och legitimerad lärare vid fjärrundervisning samt betygsättning. Det finns därför skäl att förelägga Bodens kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Områden utan konstaterade brister

Extra studietid

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I samband med tillsynen konstaterade Skolinspektionen att elever inte kunnat delta i den extra studietiden på grund av att huvudmannen inte hade anordnat skolskjutsen på sådant sätt att det för eleverna var praktiskt möjligt att delta.

Huvudmannen har anfört i huvudsak följande i denna del.

Alla elever i årskurs 4–6 erbjuds extra studietid om två timmar. Det finns legitimerad lärare schemalagd på den extra studietiden. Studietiden är schemalagd på morgonen, måndag – torsdag.

De elever som anmäler sig till en hel termins extra studietid får sin skolskjuts anpassad efter studietidens startid. Väljer eleven att inte gå på studietiden under hela terminen ansvarar vårdnadshavare för att anmäla återgång till ordinarie skolskjuts. Vårdnadshavare ansvarar för att boka av skolskjuts till den extra studietiden vid frånvaro.

Rättslig reglering

Eleverna i årskurs 4–9 ska erbjudas att frivilligt delta i undervisning i form av extra studietid. Erbjudandet ska omfatta minst två timmar per vecka. Undervisningen ska anordnas under eller i direkt anslutning till skoldagen vid den skolenhet eleven tillhör (10 kap. 5 a § skollagen).

Av förarbetena framgår att kostnadsfri skolskjuts bör anordnas på så sätt att eleverna inte ska behöva avstå från att delta i extra studietid. Vid planeringen av studietiden behöver hänsyn därför tas till att elever som deltar kan ha behov av skolskjuts (se prop. 2021/22:111 s. 20).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen bedömde i tidigare beslut att det saknades beslut om att utarbeta eller inte utarbeta åtgärdsprogram för två elever (elev 1 och 2), samt att det vid beslut om åtgärdsprogram saknats datum och vem som fattat besluten.

Av huvudmannens redovisning framgår att beslut fattats avseende elev 1 och 2 om att inte utarbeta åtgärdsprogram.

Under den aktuella perioden har två åtgärdsprogram utarbetats, vilka har givits in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning.

Av de ingivna besluten som rör åtgärdsprogram framgår det vem som fattat besluten samt datum för när besluten fattades.

Rättslig reglering

Om det befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt (3 kap. 7 § skollagen).

Ett åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Om en utredning enligt 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas (3 kap. 9 § skollagen).

I 29 kap. 10 § skollagen stadgas vilka av förvaltningslagens bestämmelser som är tillämpliga vid myndighetsutövning enligt skollagen hos offentliga

och enskilda huvudmän. Det gäller bland annat dokumentation och motivering av beslut enligt 31 och 32 §§ förvaltningslagen.

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Rutiner för hantering av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen bedömde i tidigare beslut att huvudmannen saknade skriftliga rutiner för hantering av omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning.

Huvudmannen har nu inkommit med verksamhetens skriftliga rutiner. Av rutinerna framgår när och hur mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning ska samlas in och förvaras samt när de ska återlämnas. Det framgår även rutiner för omhändertagande av sådan utrustning.

Rektorn har uppgett att hen har godkänt de skriftliga rutinerna.

Rättslig reglering

Det ska för varje skolenhet finnas skriftliga rutiner för hanteringen av omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning enligt 4 b–4 d §§. Rektorn beslutar om sådana rutiner (5 kap. 4 e § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Garantin för tidiga stödinsatser

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I samband med tillsynen konstaterade Skolinspektionen att verksamheten inte hunnit genomföra samtliga delar av kartläggningsmaterialen i förskoleklass under höstterminen samt att läraren i förskoleklass inte

samrått med personal med specialpedagogisk kompetens för de elever som uppvisat indikation efter genomförandet.

Huvudmannen har i samband med redovisning anfört i huvudsak följande.

Skolverkets obligatoriska kartläggningsmaterial för förskoleklass Hitta språket och Hitta Matematiken har genomförts under höstterminen 2024.

Huvudmannen har gett in ett dokument som beskriver arbetsgången för garantin för tidiga stödinsatser. I dokumentet framgår att om en elev efter genomförandet av de obligatoriska kartläggningsmaterialen visat indikation på att en elev inte kommer uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper i svenska, svenska som andraspråk eller matematik ska en särskild bedömning genomföras och samråd ske med specialpedagogisk kompetens. Samrådet sker vid verksamhetens EHT där specialpedagogisk kompetens medverkar för att göra en särskild bedömning av elevens resultat.

Rektorn har anfört i huvudsak följande. Det har bara varit en elev i förskoleklass. Läraren har genomfört båda delarna av kartläggningsmaterialen (hitta språket och hitta matematiken) för den eleven. Eleven har inte visat indikation i någon del efter genomförandet. Inte heller någon elev i årskurs 1 har visat indikation efter genomförandet.

Rättslig reglering

I förskoleklass ska Skolverkets kartläggningsmaterial i språklig medvetenhet (dnr 2019:567) och kartläggningsmaterial i matematiskt tänkande (dnr 2019:568) användas. För varje elev ska läraren använda kartläggningsmaterialen vid avstämningstillfällen under höstterminen (8 kap. 2 och 3 §§ skolförordning [2011:185], 2–5 §§ Skolverkets föreskrifter om obligatoriska nationella kartläggningsmaterial i språklig medvetenhet och i matematiskt tänkande i förskoleklass, SKOLFS 2019:16).

Det ska göras en särskild bedömning av en elevs kunskapsutveckling i förskoleklassen om det utifrån användning av ett nationellt kartläggningsmaterial finns en indikation på att eleven inte kommer att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper för årskurs 1 eller 3 i svenska, svenska som andraspråk eller matematik. En särskild bedömning ska även göras i lågstadiet i grundskolan om det utifrån användning av ett nationellt bedömningsstöd eller ett nationellt prov i svenska, svenska som andraspråk eller matematik, finns en indikation på att eleven inte kommer att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper för årskurs 1 eller 3 (3 kap. 4 § 1 st. skollagen).

Det ska göras en särskild bedömning av en elevs kunskapsutveckling i förskoleklassen om det utifrån användning av ett nationellt kartläggningsmaterial finns en indikation på att eleven inte kommer att

uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper för årskurs 1 eller 3 i svenska, svenska som andraspråk eller matematik. En särskild bedömning ska även göras i lågstadiet i grundskolan om det utifrån användning av ett nationellt bedömningsstöd eller ett nationellt prov i svenska, svenska som andraspråk eller matematik, finns en indikation på att eleven inte kommer att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper för årskurs 1 eller 3 (3 kap. 4 § 1 st. skollagen).

Ansvarig förskollärare eller lärare ska samråda med personal med specialpedagogisk kompetens vid en särskild bedömning och vid planering av extra anpassningar när det i förskoleklassen eller lågstadiet upptäcks att sådant stöd behöver ges i svenska, svenska som andraspråk eller matematik. Samråd enligt 3 kap. 4 a § p. 1 och 2 behöver dock inte genomföras om den ansvarige förskolläraren eller läraren har specialpedagogisk kompetens (3 kap. 4 a § 1 st. p. och 2 samt 2 st. skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Skyldighet att anmäla uppgifter om kränkande behandling

Omständighet som ligger till grund för bedömningen

I samband med tillsynen konstaterade Skolinspektionen att det framkommit att rektorn inte anmält att en elev blivit utsatt för kränkande behandling till huvudmannen.

Huvudmannen har nu inkommit med ett rutindokument i denna del. Av handlingen framgår i huvudsak följande. Den vuxna som fått kännedom om en händelse dokumenterar hur och när de fått kännedom om händelsen, vad som hänt, vilka som är inblandade och datum och tid för händelsen. Klasslärare ansvar för utredningen och rektor informeras skyndsamt om att utredning om kränkande behandling inleds. Rektor ansvarar för att skyndsamt anmäla till huvudman att en utredning inletts.

Rektorn har anfört i huvudsak följande. Hon har inte fått till sig om att någon elev anmälts vara utsatt för kränkande behandling. Hennes uppfattning är att detta inte beror på att läraren undviker att berätta för henne. Efter Skolinspektionens beslut har de gått igenom de synpunkter som skrivits fram och förankrat rutinerna hos personalen. Det har varit en väldigt lugn och trygg termin för verksamheten.

Rättslig reglering

En lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden (6 kap. 10 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Beslutet har fattats av utredaren Caroline Rönnegård.

Utredaren Fredrik Asplén har varit föredragande i ärendet.